

זה תנור של עבנאי. יש דגרה חכנאי וכן צירוסלמי^א ומכן זה נחש ושמה בעל התנור שהיה עושה שמו כן^ב:

לא בשמים היא. והא דלאמר בפ"ק דיצמות (ד' יד. ושם ד"ה רבי) דהלכה כב"מ משום דלאה צבת קול- שאני הכא^א צצא לחלוק על דברי תורה דכתיב אחרי רעים להטות אצל הם אדרבה ד"ה רובא דאי לאו דהוה מספקא לן אי אזלינן בתר רובא משום דב"ש הוה חריפי טובא ועוד דכאן לא יראה צבת קול אלא משום כבודו דר"א שאמר מן השמים יוכיחו והא דלאמר התם רבי יהושע היא דלאמר אין משגיחין צבת קול ולא שמעינן ליה לרי יהושע אלא על דב"ק דהאי מעשה דר"א דהכא^ב התם דייק מדקאמר ר"ל צבמים היא כתיב ויטנה לו מורה מסיני משמע^א דצבוס מקוס אין משגיחין: **קרייהו ואמר נצחוני בני.** והא דלאמר צבוס ע"ז (ד' ג:) מיום שחרז צבמ"ק אין שחוק לפני הקב"ה היינו^ב קצוב והכא מילתא דצדיקותא צעלמא הוא דלאמר: **וקרע בגדיו והליץ מנע"יו.** אין להוכיח מכלן הא דמבעיה ליה צמועד קטן (ד' טו: ושם ד"ה לא) חס מודה לר"י קריעת בגדיה ומלחץ מנעל דלמלא חכא לנעלה צעלמא הוא דעבד הכי^ס:

מבית אבי אבא. פי' צקונטרס מצית דוד אבי משפחה שבת נשיאים הימה והס מצית דוד: **הויץ משערי אוגאה.** לפי שזעזע הלכז היא וקרוב להוריד דמעות^א משמע משום דנפקא לעיל מקרא דתהלים דשערי דמעה לא נעטלו וצמנס דחק כן דהא דריש לעיל רב חסדא צדיק מדמתיב הנה ה' נצב על חומת אנך^א ושמה מצית רבן גמליאל הימה מקובלת שהיה אבי המשפחה ולא דוד קאמר כדאשכחן ממי (ר"ה ד' ה). דלאמר רבן גמליאל מקובלני מצית אבי אצא שפעמים צא בצרוכה כו':

ואמרי לה במ"ו. ויש מפרש משום דחשיב^ב כי גריס הייתם^א ויכולת צה^א:
ואין

באותו היום שבכל מקום שנתן בו עיניו ר"א נשרף ואף ר"ג היה בא בספינה עמד עליו נחשול למבעו אמר כמדומה לי שאין זה אלא בנשבל ר"א בן הורקנוס עמד על רגליו ואמר רבוננו של עולם גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד בית אבא עשיתי אלא לכבודך שלא ירבו מחלוקות בישראל נח היום מוצעו אימא שלום דביתהו דר"א אחתיה דר"ג הואי מההוא מעשה ואילך לא הוה שבקה ליה לר"א למיפל על אפיה ההוא יומא ריש ירחא הוה ואיחלף לה בין מלא לחסר איכא דאמרי אתא עניא וקאי אבבא אפיקא ליה ריפתא אשכחיה דנפל על אנפיה אמרה ליה קום קמלית לאחי אדהכי נפק שיפורא מבית רבן גמליאל דשכיב אמר לה מנא ידעת אמרה ליה כך מקובלני מבית אבי אבא כל השערים ננעלים חויץ משערי אוגאה תנו רבנן דהמאנה את הגר עובר בשלשה לאוין והלוחצו עובר בשנים מאי שנא מאנה דכתיבי שלשה לאוין^א וגר לא תונה^ב וכי יגור אתך גר בארצכם לא תונו אותו^ג ולא תונו איש את עמיתו וגר בכלל עמיתו הוא לוחצו נמו שלשה כתיבי^ד ולא תלחצו^ה וגר לא תהיה לו בנושה וגר בכלל הוא אלא דאחד זה ואחד זה בשלשה תניא רבי אליעזר הגדול אומר מפני מה^ו דהזדירה תורה כל"ו מקומות ואמרי לה במ"ו מקומות בנר^ז מפני^ח ששורו רע מאי דכתיב וגר לא תונה ולא תלחצו כי גרים הייתם בארץ מצרים^ט (תנינא) רבי נתן אומר מום שבך אל תאמר להכרך והיינו דאמרי אינשי דוקף ליה זקיפא בדיותקיה לא נימא ליה לחבריה זקיפ בנייתא: **מתני'** אין מעריבין פירות שפירות אפי' חדשים בחדשים

א) [בכרות נב. עיונין ז. פסחים קיד. יצמות יד. חולין מד.]. ב) [בכרות יג. א בכת"י דרפורי. בכתב-הכת"י שחבר"ך, 4]. ג) [בכמה-כת"י נוסף: באותה שעה, (א) ק"ל אף, (ו) נפי על זה ממלא בכריות (ט) רש"י ד"ה א"ל מפני שמוקין, (י) [מלא כ"ל], (יג) מוקין טורטוריא, (יא) (ט) ד"ה לא אחר ד"ה לחוצובני, (י) [מק"ב פ"ג ה"א], (ט) [נפי מוס' מוקין טו: ד"ה לא אשפלה וצמנס דמיה ז: ד"ה הקשה], (ז) גי מיהרס וישא דר"א, (ד) הכלל הוא פשוטי עד תיבת משמע].

הגהות הב"ח
א) נפי נלק עשירי אשה תפח מל"ו וכן פשוטי:

גליון הש"ס
גמ' ההוריה תורה ב"י"ו מקובלת. עיין קדושין דף ע"ג מוספיה ד"ה קטיס דנקטו כ"ד מקומות: שם בפני שפורה. עיין צב"ש הריות דף ג' ע"א ד"ה אמר ליה:

מוסף רש"י
כעבנא זו. נחש זה שסרק עמלו בעגולה (בכרות יג.). ארתו היום הביאו כל טהרות. שעשו צמנו זה או נעשו צמנו זה והי' ר' אליעזר משהיה ויהי שפירוס (סו). ונמנו עליו. שלא לקצוה הלכה צמנו (פסחים יו). וברבנן. לפי שהיה מלא לחלוק צבני זה (בכרות יג.). שפירו. מנהגו כמו (למיה ב' ב' ח' סו) הפן (ושי"כ ב"ח" א' א' הרע, שער לו ער הוא (המפורש הריות יג.).

מוסף תוספות
א. חכנאי כדתנן נמי [כלים פ"ה מ"א] וזהו תנורו של בן יונת והוא שם אדם דאשכחן בסוטה [מ"ו] משבא בן דינאי בטלה עגלה ערופה. מוס' ה"א"ש. ב. [נ"א] י' קשה הלכתא אהלכתא דההיא דר' יהושע דתנור של עבנאי קייל כר' יהושע וקייל כב"ה, ר"ל. ונשי מוס' גרסות נב. ונשי מהר"ס. ג. שהבת קול היה כנגד הרוב. מוס' גרסות נב. ד. ולא הוצרכו לבת קול. מוס' עיונין ו: ה. ודילמא ר' יהושע נמי דיקא התיב [הבא] קאמר אכל בעלמא לא, ר"ל. מוס' יצמות יד. ז. ר' יהושע האי לישנא ואמר. מוס' יצמות יד. ז. דאית ליה. מוס' יצמות יד. ח. דוקא שחוק. ר"פ נשי מוסס לרבינו יצחק. ט. ע"כ המשך דברי רש"י. ועי' מהר"ם ומהר"ם ש"ך שני

ענאי. נחש דרכו לעשות בעגולה להכניס וצבו אכל פיו: כל עהרוס עטיב ר"ל. ע"י מעשה שאירע נשאלה הלכה זו צבית המדרש שפלה טומאה לאויר תנור זה וחזרו ועשאו על גביו טהרות וטיהרו ר"ל והציאו ושרפוס לפניו: **לש שחורים.** ענין צער ואצל: אף הוא קרע בגדיו. שהמונה חייב צקריעה^א: **וחלץ מנעליו.** שהמונה אסור צנעילת הסנדל צמו"ק (ד' טו:). **ונשמע.** מן הכסא: **עפת.** נתקלקל: אך גדול מכה גדולה: ר"ג נשיא היה ועל פיו נעשה: שלא ירבו מחלוקות. שלא ירגיל הימדי לחלוק על המרובין: **אימא שלום.** כך שמה: **צין מלא לחסר.** צורה הימה שהיא החדש חסר וקצוב ציוס ל' ולא יכול ציוס החדש על פניו והיה מלא ולא נקבע עד יום שלשים ואחד ולא נזהרה זו ציוס ל' ונפל על פניו: **מצית אבי אבא.** מצית אבי המשפחה שבת נשיאים הימה והס מצית דוד: **חויץ משערי אוגאה.** לפי שזעזע הלכז היא וקרוב להוריד דמעות: **המאנה אס הגר.** אונאת דברים: **הלוחצו דמוקין:** (ט) לא סהיה לו כנושה. למן הוא שדמוקו לתבוע חצו: **ה"ג מאי שנא מאנה דכתיב ציה סתפא וגר לא סונה לא סונו ולא סונו איש אס עמיסו וגר צלל עמיסו הוא: ונחלו נמי סתפא כסיב ציה.** וגר לא מלחץ ולא מלחצנו ולא תהיה לו כנושה: **מוס שצך אל סאמר להצדיק** כיון דגרים הייתם גנאי הוא לכס להוציר סס גירות: **מאן דאית ליה זקיפא צדיוסקיה לא נימא להצדיק זקיפ צניוסא.** מי שיש לו תלוי צמשתמו לא יאמר לעבדו או לנן ציתו מלה לי דג זה שכל סס תלייה גנאי הוא לו: **מתני'** אין מעריבין פירות צפירוס. צעל הצית שאומר פירות שדה פלוני אני מוכר לך כך וכך סאין לא יערצנו צפירות שדה אחרת: ואין

אמות אמר לו ר"א עקיבא מה יום מיומים אמר לו רבי כמדומה לי שחברירי^א בדילים ממך אף הוא קרע בגדיו וחלץ מנעליו ונשמט וישב על גבי קרקע זלגו עיניו דמעות^ב לקה העולם שלישי בזותים ושלישי בחמים ושלישי בשעורים ויש אומרים אף בצק שבידי אשה^ג (ט) מפה תנא^ד אך גדול היה באותו היום שבכל מקום שנתן בו עיניו ר"א נשרף ואף ר"ג היה בא בספינה עמד עליו נחשול למבעו אמר כמדומה לי שאין זה אלא בנשבל ר"א בן הורקנוס עמד על רגליו ואמר רבוננו של עולם גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד בית אבא עשיתי אלא לכבודך שלא ירבו מחלוקות בישראל נח היום מוצעו אימא שלום דביתהו דר"א אחתיה דר"ג הואי מההוא מעשה ואילך לא הוה שבקה ליה לר"א למיפל על אפיה ההוא יומא ריש ירחא הוה ואיחלף לה בין מלא לחסר איכא דאמרי אתא עניא וקאי אבבא אפיקא ליה ריפתא אשכחיה דנפל על אנפיה אמרה ליה קום קמלית לאחי אדהכי נפק שיפורא מבית רבן גמליאל דשכיב אמר לה מנא ידעת אמרה ליה כך מקובלני מבית אבי אבא כל השערים ננעלים חויץ משערי אוגאה תנו רבנן דהמאנה את הגר עובר בשלשה לאוין והלוחצו עובר בשנים מאי שנא מאנה דכתיבי שלשה לאוין^א וגר לא תונה^ב וכי יגור אתך גר בארצכם לא תונו אותו^ג ולא תונו איש את עמיתו וגר בכלל עמיתו הוא לוחצו נמו שלשה כתיבי^ד ולא תלחצו^ה וגר לא תהיה לו בנושה וגר בכלל הוא אלא דאחד זה ואחד זה בשלשה תניא רבי אליעזר הגדול אומר מפני מה^ו דהזדירה תורה כל"ו מקומות ואמרי לה במ"ו מקומות בנר^ז מפני^ח ששורו רע מאי דכתיב וגר לא תונה ולא תלחצו כי גרים הייתם בארץ מצרים^ט (תנינא) רבי נתן אומר מום שבך אל תאמר להכרך והיינו דאמרי אינשי דוקף ליה זקיפא בדיותקיה לא נימא ליה לחבריה זקיפ בנייתא: **מתני'** אין מעריבין פירות שפירות אפי' חדשים בחדשים

הוריד דמעות^א משמע משום דנפקא לעיל מקרא דתהלים דשערי דמעה לא נעטלו וצמנס דחק כן דהא דריש לעיל רב חסדא צדיק מדמתיב הנה ה' נצב על חומת אנך^א ושמה מצית רבן גמליאל הימה מקובלת שהיה אבי המשפחה ולא דוד קאמר כדאשכחן ממי (ר"ה ד' ה). דלאמר רבן גמליאל מקובלני מצית אבי אצא שפעמים צא בצרוכה כו':

ואמרי לה במ"ו. ויש מפרש משום דחשיב^ב כי גריס הייתם^א ויכולת צה^א:
ואין

באותו היום שבכל מקום שנתן בו עיניו ר"א נשרף ואף ר"ג היה בא בספינה עמד עליו נחשול למבעו אמר כמדומה לי שאין זה אלא בנשבל ר"א בן הורקנוס עמד על רגליו ואמר רבוננו של עולם גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד בית אבא עשיתי אלא לכבודך שלא ירבו מחלוקות בישראל נח היום מוצעו אימא שלום דביתהו דר"א אחתיה דר"ג הואי מההוא מעשה ואילך לא הוה שבקה ליה לר"א למיפל על אפיה ההוא יומא ריש ירחא הוה ואיחלף לה בין מלא לחסר איכא דאמרי אתא עניא וקאי אבבא אפיקא ליה ריפתא אשכחיה דנפל על אנפיה אמרה ליה קום קמלית לאחי אדהכי נפק שיפורא מבית רבן גמליאל דשכיב אמר לה מנא ידעת אמרה ליה כך מקובלני מבית אבי אבא כל השערים ננעלים חויץ משערי אוגאה תנו רבנן דהמאנה את הגר עובר בשלשה לאוין והלוחצו עובר בשנים מאי שנא מאנה דכתיבי שלשה לאוין^א וגר לא תונה^ב וכי יגור אתך גר בארצכם לא תונו אותו^ג ולא תונו איש את עמיתו וגר בכלל עמיתו הוא לוחצו נמו שלשה כתיבי^ד ולא תלחצו^ה וגר לא תהיה לו בנושה וגר בכלל הוא אלא דאחד זה ואחד זה בשלשה תניא רבי אליעזר הגדול אומר מפני מה^ו דהזדירה תורה כל"ו מקומות ואמרי לה במ"ו מקומות בנר^ז מפני^ח ששורו רע מאי דכתיב וגר לא תונה ולא תלחצו כי גרים הייתם בארץ מצרים^ט (תנינא) רבי נתן אומר מום שבך אל תאמר להכרך והיינו דאמרי אינשי דוקף ליה זקיפא בדיותקיה לא נימא ליה לחבריה זקיפ בנייתא: **מתני'** אין מעריבין פירות שפירות אפי' חדשים בחדשים

אמות אמר לו ר"א עקיבא מה יום מיומים אמר לו רבי כמדומה לי שחברירי^א בדילים ממך אף הוא קרע בגדיו וחלץ מנעליו ונשמט וישב על גבי קרקע זלגו עיניו דמעות^ב לקה העולם שלישי בזותים ושלישי בחמים ושלישי בשעורים ויש אומרים אף בצק שבידי אשה^ג (ט) מפה תנא^ד אך גדול היה באותו היום שבכל מקום שנתן בו עיניו ר"א נשרף ואף ר"ג היה בא בספינה עמד עליו נחשול למבעו אמר כמדומה לי שאין זה אלא בנשבל ר"א בן הורקנוס עמד על רגליו ואמר רבוננו של עולם גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד בית אבא עשיתי אלא לכבודך שלא ירבו מחלוקות בישראל נח היום מוצעו אימא שלום דביתהו דר"א אחתיה דר"ג הואי מההוא מעשה ואילך לא הוה שבקה ליה לר"א למיפל על אפיה ההוא יומא ריש ירחא הוה ואיחלף לה בין מלא לחסר איכא דאמרי אתא עניא וקאי אבבא אפיקא ליה ריפתא אשכחיה דנפל על אנפיה אמרה ליה קום קמלית לאחי אדהכי נפק שיפורא מבית רבן גמליאל דשכיב אמר לה מנא ידעת אמרה ליה כך מקובלני מבית אבי אבא כל השערים ננעלים חויץ משערי אוגאה תנו רבנן דהמאנה את הגר עובר בשלשה לאוין והלוחצו עובר בשנים מאי שנא מאנה דכתיבי שלשה לאוין^א וגר לא תונה^ב וכי יגור אתך גר בארצכם לא תונו אותו^ג ולא תונו איש את עמיתו וגר בכלל עמיתו הוא לוחצו נמו שלשה כתיבי^ד ולא תלחצו^ה וגר לא תהיה לו בנושה וגר בכלל הוא אלא דאחד זה ואחד זה בשלשה תניא רבי אליעזר הגדול אומר מפני מה^ו דהזדירה תורה כל"ו מקומות ואמרי לה במ"ו מקומות בנר^ז מפני^ח ששורו רע מאי דכתיב וגר לא תונה ולא תלחצו כי גרים הייתם בארץ מצרים^ט (תנינא) רבי נתן אומר מום שבך אל תאמר להכרך והיינו דאמרי אינשי דוקף ליה זקיפא בדיותקיה לא נימא ליה לחבריה זקיפ בנייתא: **מתני'** אין מעריבין פירות שפירות אפי' חדשים בחדשים

הוריד דמעות^א משמע משום דנפקא לעיל מקרא דתהלים דשערי דמעה לא נעטלו וצמנס דחק כן דהא דריש לעיל רב חסדא צדיק מדמתיב הנה ה' נצב על חומת אנך^א ושמה מצית רבן גמליאל הימה מקובלת שהיה אבי המשפחה ולא דוד קאמר כדאשכחן ממי (ר"ה ד' ה). דלאמר רבן גמליאל מקובלני מצית אבי אצא שפעמים צא בצרוכה כו':

ואמרי לה במ"ו. ויש מפרש משום דחשיב^ב כי גריס הייתם^א ויכולת צה^א:
ואין

א) [בכרות נב. עיונין ז. פסחים קיד. יצמות יד. חולין מד.]. ב) [בכרות יג. א בכת"י דרפורי. בכתב-הכת"י שחבר"ך, 4]. ג) [בכמה-כת"י נוסף: באותה שעה, (א) ק"ל אף, (ו) נפי על זה ממלא בכריות (ט) רש"י ד"ה א"ל מפני שמוקין, (י) [מלא כ"ל], (יג) מוקין טורטוריא, (יא) (ט) ד"ה לא אחר ד"ה לחוצובני, (י) [מק"ב פ"ג ה"א], (ט) [נפי מוס' מוקין טו: ד"ה לא אשפלה וצמנס דמיה ז: ד"ה הקשה], (ז) גי מיהרס וישא דר"א, (ד) הכלל הוא פשוטי עד תיבת משמע].

(א) [עירובין פג. וט"ג],
 (ב) [אבות פ"א מ"ה],
 (ג) [בבא מציעא פ"ג ד"ב ר"ט]
 (ד) [בבא מציעא פ"ג ד"ב ר"ט]
 (ה) [בבא מציעא פ"ג ד"ב ר"ט]
 (ו) [בבא מציעא פ"ג ד"ב ר"ט]
 (ז) [בבא מציעא פ"ג ד"ב ר"ט]
 (ח) [בבא מציעא פ"ג ד"ב ר"ט]
 (ט) [בבא מציעא פ"ג ד"ב ר"ט]
 (י) [בבא מציעא פ"ג ד"ב ר"ט]

משום דמרווח פירעא. ואזרי פירות יראו שהולו וימכרו זול: מסיי דצדק הנראה. הלא יכול הלוקח לראות ולהצין מה דמי הפסולת הנכר מאלו שיטתו באחרים ועוד לו להעלות בדמיון של אלו יתר על כן מפני העושה: משרבטין. לשון שרביט כדמפרש לקמיה שזוקף שער הבמה כשרביט שמראה שמינה: ואין נופחין בקרביים. בני מעיים הנמכרים צבית הטבח שיראו רחבים וגדולים: ואין שורין צמר צמים. שולצין והכחוש נראה שמן: מלא דחיוורא. משקין אותה מי סובין והם נופחין מעיה ושערה נוקף: מוקפפא. קירלוף אשטול"ר זלע"ז: (מירמא סומי לפרנאל. פרמו"ש. לייפוחו עושין לו תלמי מחוטי משי צבי: לנסכוס. אכפרייש"ר זלע"ז בני סובין: קרמי. נגדים המנויירים אורז"ר זלע"ז: למידק לרדי. להדק נגדי קנבוס במקצות עץ שיראה חוטין דק: ללומי גיני. לזייר חליים: דיקולי. סליים: נהדסי. מותר שאינו אלף ליפות והרואה להוסיף על דמיהם נשבל יופיים מוחל הוא: צעטיקי. אסור שגונז את העין שנרלחם כדשסי: לצעיה. שהיה זקנו לבן וכצעו שמור ונראה כמחור: זינגן. קנה אותי לעבד. וכצעו היה דעבד עבדי אסור לאחר חורבן: שאין היזבל נראה: ויהיו עניים בני זינק. משנה היא (אבות פ"א מ"ה). טוב לי לפרנס עניי ישראל וישמשוני: דיקיני. זקנו: לדיק מלרס נחלן. זה רבא:

הדרן עלך הזהב

איזהו נשך. שהוא נושך. דשקל מנייה מאי ללא יהיב ליה: המרבה צפירות. המרבה שכל לעלמו צפירות. ובגמרא מפרש דבהלואת כסף או פירות נמי הו' מרבית שהרי מתרבה ממונו. והכל רבית דרבנן קמפרש דלך מנא וממכר: דינר זהב. כ"ה דינר כסף: וכן השער. כך היו נמכרין צעיר והומר לו לתת מעות עכשיו על מנת ליתן לו זה חטין כל ימות השנה דמיים הללו כשיעור מעותיו. ואע"פ שעכשיו אין לו חטין דמנן צפירקין (דף עב:.) ילא השער פוסקין ואע"פ שאין ליה יש ליה ויכול המוכר הלן לקנותם עתה צמעות הללו: עמדו חטין. לאחר זמן זלי דינרין: אמר לו פן לי חטין וזו מותרת היא אם נתן לו חטין. אבל פסוק היין שפוסק לו לתת זהן אסור הואיל ואין לו שמואל יוקיר היין ואע"פ שפוסק עמו כשער היין של עכשיו וכבר ילא השער. ובגמ"ס מפרש טעמא: גמ' לרבים דאורייתא. (ט) דרך הלואה משמע דכתיב (משלי כח) מרבה הונו נשך נשך ובתריבית: והספיד נשך כסף ורבים אונס. את כספך לא תתן לו נשך ובתריבית לא תתן אכלך (ט) ומדמלקו לז' לאוין מרמי נינהו: מי איכא נשך. שנושך את רבית

חזירו ואין ממונו מתרבה: ומי איכא סריבית. שהיא מלוה נשכר ולא יהא ליה נשך: נשך זלא סריבית. היכי (ט) מדמינן ליה: כגון דאזויף. הלווה: מאה. פרוטות צמאה ועשרים: מעיקרא. כשהלווה: (ט) ונכסוף. כשמשלס: דנקא. צמעה כסף שהוא שמת לדינר: ניים. נשך ומחכרו: אי צמר מעיקרא אונס. אי חשבט להני פרוטות השתא כדמעיקרא הרי נשך והרי מרבית שהוא יכול ליקח צמה מעה צמאה ונשכר עשרים: לא נשך איכא. שהלוה יכול לקנותם צמעה וזה שיה מעה הלווה: צחומשא. יכול ליקח צהן כסף חומש דינר שהוא יותר על שמת: אין לי. שהיא עובר אלף על של נשך כנסף ועל ללו של רבית צאכלס מנין שהוא עובר על הלוואת פירות אף משום לאו דנשך: פ"ג. לא משך לאחיד נשך אכל. ומקרא זה צלוה נאמר מדלח כתיב לא תשוך לאחיד והראשון נאמר צמלוה דכתיב לעיל מיניה אל תקח מלתו וגו'. ומייהו שמעת מיניה מיהא דשייך לשון נשך צאכלס:

רבית אהר. ואסיקנא. אמי רבא אינן מוצא נשך בלא תרביית וכו'.

משום דקא מרווח לתרעא: ולא יבור את הגריסין דברי אבא שאול וחכמים מתירין וכו': (ט) מאן חכמים רבי אחא דתניא רבי אחא מתיר בדבר הנראה: אין מפרכסין לא את האדם וכו' ולא את הכלים: ת"ר "אין משרבטין את הבהמה ואין נופחין בקרביים ואין שורין את הבשר במים מאי אין משרבטין הכא תרגמו מיא דחיוורא זעירי אמר רב כהנא מוקפתא שמואל שרא למרמא תומי לסרבאל רב יהודה שרא לכסכוס קרמי רבה שרא למידק צרדי רבא שרא לצלומי גירי רב פפא בר שמואל שרא לצלומי דיקולי והא אנן תנן אין מפרכסין לא את האדם ולא את הבהמה ולא את הכלים ילא קשיא אתא בחדתי הא בעתיקי פירכוס דאדם מאי היא יבי הא דההוא עבדא סבא דאול צבעיה לרישיה ולדיקניה אתא לקמיה דרבא אמר ליה זיבנן אמר ליה (ט) יהיו עניים בני ביתך אתא לקמיה דרב פפא בר שמואל ובניה יומא חד א"ל אשקין מיא אול חווריה לרישיה ולדיקניה א"ל הווי דאנא קשיש מאבוב קרי אנפשיה יצדיק מצרה נחלן יובא (ט) אחר דתני:

הדרן עלך הזהב

איזהו נשך ואיזהו תרביית איזהו נשך המלוה סלע בה' דינרין סאתים חטין בשלש (ט) אסור מפני שהוא נושך ואיזהו תרביית המרבה בפרות כיצד (ט) ולקח הימנו חטין בדניר זהב הכור וכן השער עמדו חטין בל' דינרין אמר לו תן לי חטין שאני רוצה למוכרו וליקח בהן יין אמר לו הרי חטין עשויות עלי בשלשים והרי לך אצלי בהן יין ויין אין לו (ט) גמ' מדשביק לריבית דאורייתא וקא מפרש דרבנן מכלל דאורייתא דנשך ותרביית חדא מלתא היא והא קראי כתיבי נשך כסף וריבית אוכל ותיסברא דאיכא נשך בלא תרביית ותרביית בלא נשך בלא תרביית (א) היכי דמי אי דאזופיה מאה במאה ועשרים מעיקרא קיימי מאה בדנקא ולבסוף קיימי מאה ועשרים בדנקא נשך איכא דקא נכית ליה דקא שקיל מניה מידי דלא יהיב ותרביית ליכא דלית ליה רווחא דנקא אזופיה ודנקא קא שקיל מיניה סוף סוף אי בתר מעיקרא אולת הרי נשך והרי תרביית אי בתר כסוף אולת לא נשך איכא ולא תרביית איכא ומאה בדנקא ולבסוף מאה בחומשא אי בתר מעיקרא אולת לא נשך איכא ולא תרביית איכא אי בתר סוף אולת הרי נשך והרי תרביית ולא חלקן הכתוב אלא לעבור עליו בשני לאוין ת"ר (ט) את כספך לא תתן לו נשך ובמרבית לא תתן אכלך אין לי אלא נשך בכסף וריבית באוכל נשך באוכל מנין ת"ל (ט) נשך אוכל ריבית בכסף מנין תלמוד לומר נשך כסף אם

חזירו ואין ממונו מתרבה: ומי איכא סריבית. שהיא מלוה נשכר ולא יהא ליה נשך: נשך זלא סריבית. היכי (ט) מדמינן ליה: כגון דאזויף. הלווה: מאה. פרוטות צמאה ועשרים: מעיקרא. כשהלווה: (ט) ונכסוף. כשמשלס: דנקא. צמעה כסף שהוא שמת לדינר: ניים. נשך ומחכרו: אי צמר מעיקרא אונס. אי חשבט להני פרוטות השתא כדמעיקרא הרי נשך והרי מרבית שהוא יכול ליקח צמה מעה צמאה ונשכר עשרים: לא נשך איכא. שהלוה יכול לקנותם צמעה וזה שיה מעה הלווה: צחומשא. יכול ליקח צהן כסף חומש דינר שהוא יותר על שמת: אין לי. שהיא עובר אלף על של נשך כנסף ועל ללו של רבית צאכלס מנין שהוא עובר על הלוואת פירות אף משום לאו דנשך: פ"ג. לא משך לאחיד נשך אכל. ומקרא זה צלוה נאמר מדלח כתיב לא תשוך לאחיד והראשון נאמר צמלוה דכתיב לעיל מיניה אל תקח מלתו וגו'. ומייהו שמעת מיניה מיהא דשייך לשון נשך צאכלס:

רבית אהר. ואסיקנא. אמי רבא אינן מוצא נשך בלא תרביית וכו'.

משום דמרווח פירעא. ואזרי פירות יראו שהולו וימכרו זול: מסיי דצדק הנראה. הלא יכול הלוקח לראות ולהצין מה דמי הפסולת הנכר מאלו שיטתו באחרים ועוד לו להעלות בדמיון של אלו יתר על כן מפני העושה: משרבטין. לשון שרביט כדמפרש לקמיה שזוקף שער הבמה כשרביט שמראה שמינה: ואין נופחין בקרביים. בני מעיים הנמכרים צבית הטבח שיראו רחבים וגדולים: ואין שורין צמר צמים. שולצין והכחוש נראה שמן: מלא דחיוורא. משקין אותה מי סובין והם נופחין מעיה ושערה נוקף: מוקפפא. קירלוף אשטול"ר זלע"ז: (מירמא סומי לפרנאל. פרמו"ש. לייפוחו עושין לו תלמי מחוטי משי צבי: לנסכוס. אכפרייש"ר זלע"ז בני סובין: קרמי. נגדים המנויירים אורז"ר זלע"ז: למידק לרדי. להדק נגדי קנבוס במקצות עץ שיראה חוטין דק: ללומי גיני. לזייר חליים: דיקולי. סליים: נהדסי. מותר שאינו אלף ליפות והרואה להוסיף על דמיהם נשבל יופיים מוחל הוא: צעטיקי. אסור שגונז את העין שנרלחם כדשסי: לצעיה. שהיה זקנו לבן וכצעו שמור ונראה כמחור: זינגן. קנה אותי לעבד. וכצעו היה דעבד עבדי אסור לאחר חורבן: שאין היזבל נראה: ויהיו עניים בני זינק. משנה היא (אבות פ"א מ"ה). טוב לי לפרנס עניי ישראל וישמשוני: דיקיני. זקנו: לדיק מלרס נחלן. זה רבא:

איזהו נשך. שהוא נושך. דשקל מנייה מאי ללא יהיב ליה: המרבה צפירות. המרבה שכל לעלמו צפירות. ובגמרא מפרש דבהלואת כסף או פירות נמי הו' מרבית שהרי מתרבה ממונו. והכל רבית דרבנן קמפרש דלך מנא וממכר: דינר זהב. כ"ה דינר כסף: וכן השער. כך היו נמכרין צעיר והומר לו לתת מעות עכשיו על מנת ליתן לו זה חטין כל ימות השנה דמיים הללו כשיעור מעותיו. ואע"פ שעכשיו אין לו חטין דמנן צפירקין (דף עב:.) ילא השער פוסקין ואע"פ שאין ליה יש ליה ויכול המוכר הלן לקנותם עתה צמעות הללו: עמדו חטין. לאחר זמן זלי דינרין: אמר לו פן לי חטין וזו מותרת היא אם נתן לו חטין. אבל פסוק היין שפוסק לו לתת זהן אסור הואיל ואין לו שמואל יוקיר היין ואע"פ שפוסק עמו כשער היין של עכשיו וכבר ילא השער. ובגמ"ס מפרש טעמא: גמ' לרבים דאורייתא. (ט) דרך הלואה משמע דכתיב (משלי כח) מרבה הונו נשך נשך ובתריבית: והספיד נשך כסף ורבים אונס. את כספך לא תתן לו נשך ובתריבית לא תתן אכלך (ט) ומדמלקו לז' לאוין מרמי נינהו: מי איכא נשך. שנושך את רבית

חזירו ואין ממונו מתרבה: ומי איכא סריבית. שהיא מלוה נשכר ולא יהא ליה נשך: נשך זלא סריבית. היכי (ט) מדמינן ליה: כגון דאזויף. הלווה: מאה. פרוטות צמאה ועשרים: מעיקרא. כשהלווה: (ט) ונכסוף. כשמשלס: דנקא. צמעה כסף שהוא שמת לדינר: ניים. נשך ומחכרו: אי צמר מעיקרא אונס. אי חשבט להני פרוטות השתא כדמעיקרא הרי נשך והרי מרבית שהוא יכול ליקח צמה מעה צמאה ונשכר עשרים: לא נשך איכא. שהלוה יכול לקנותם צמעה וזה שיה מעה הלווה: צחומשא. יכול ליקח צהן כסף חומש דינר שהוא יותר על שמת: אין לי. שהיא עובר אלף על של נשך כנסף ועל ללו של רבית צאכלס מנין שהוא עובר על הלוואת פירות אף משום לאו דנשך: פ"ג. לא משך לאחיד נשך אכל. ומקרא זה צלוה נאמר מדלח כתיב לא תשוך לאחיד והראשון נאמר צמלוה דכתיב לעיל מיניה אל תקח מלתו וגו'. ומייהו שמעת מיניה מיהא דשייך לשון נשך צאכלס:

תורה אור השלם
 1 צדיק מצדה נחלץ וקבא רשע תחתיו: משלי י"א
 2 את כספך לא תתן לו נשך ובמרבית לא תתן אכלך: ויקרא כ"ה לו
 3 לא תשוף לאחיד נשך כסף וריבית: ויש לומר כיון כסף נשך איכא נשך כסף וריבית כסף ליה למדרש ריבית כנסף דמפיק ליה מנשך כסף לחכום צרישא ויש לומר משום דנשך אכול כתיב צהדיא וריבית כסף לא נפיק אלף צאם אינו ענין:

מס

מוסף רש"י

לכסכוס. יגהון שקרין קובילרי. קרמי. נגדים. (חומש פ"א ט"ו) צרדי. נגדי קנסו העומדים לימכר. (לעיל נ"א) יהיו עניים בני ביתך. לומר אל מרבה צעדים ושפלות לשחק אלף הנה עניים נמקום וישמחן ומקבל עליהם שכל (אבות פ"א מ"ה). הדרן עלך הזהב

מוסף תוספות

א. פרוטות. מוס' ה"א"ש.
 ב. בדאמרינן. מוס' ה"א"ש.
 ג. בדנקא פ"י. ר"ש. ד. יש ק' דינרין. ובריהו יש ו' מעין. ר"ש. ה. שהרי המנה כ"ה סליים. מוס' ה"א"ש. וא"כ מאה מעות היו שוחט מנה. ר"ש.
 ו. בדנקא. ר"ש. ז. כי יש דינרין זהב כ"ה דינרין כסף ובכל דינר כסף יש כ"ד איסורין. ה. הדינר ו' מעין והמנה ד' איסורין ולפ"ז יש כ"ה דינרין כסף ש מאות איסורין. נמצאו ק' איסורין שחזר דינר זהב. רש"י.

הנהגות הב"ח

(א) במשנה יין אין לו אסור: (ב) אסור: (ג) אסור: (ד) לביית דלאויפמא דאורייתא דק:

הנהגות הגר"א

[א] נמי היי דמי כו'. מ"ב ע' ה"א אלף הרש"א פסק דבסמיין כמר מעיקרא חלוקין ופי' רש"י ס"ב א' ה"ה דאויפמא כו' וה"ה כאן כנסת ומש"ל מ"ה א' ושאני הלאה כו' וה"ה כחשם דבסמיא הוא חלק רבית וא"כ ברש"א ע"כ רבית קאזנא הוא וכו' כאן חלוקין כמר הכסף דקאמר דל"ל רוחא דנקא לחופיה כו' (ועמ"ס רבינו ב"ר. סי' ק"מ ס"ק מ"ב ג'.)

לעיו רש"י

אשטול"ר [אישטול"ר]. לסקר עם מסדק. פרייז"ר [פרייז"ר]. ציבית. אנפיוויש"ר [אנפיוויש"ר]. לעמלן. באורייתא. כדיום מוקשטים בדונמאות צבעניות.

רבינו הגנאל

משום דקא מרווח לתרעא: ולא יבור את הגריסין דברי אבא שאול וחכמים מתירין וכו': (ט) מאן חכמים רבי אחא דתניא רבי אחא מתיר בדבר הנראה: אין מפרכסין לא את האדם וכו' ולא את הכלים: ת"ר "אין משרבטין את הבהמה ואין נופחין בקרביים ואין שורין את הבשר במים מאי אין משרבטין הכא תרגמו מיא דחיוורא זעירי אמר רב כהנא מוקפתא שמואל שרא למרמא תומי לסרבאל רב יהודה שרא לכסכוס קרמי רבה שרא למידק צרדי רבא שרא לצלומי גירי רב פפא בר שמואל שרא לצלומי דיקולי והא אנן תנן אין מפרכסין לא את האדם ולא את הבהמה ולא את הכלים ילא קשיא אתא בחדתי הא בעתיקי פירכוס דאדם מאי היא יבי הא דההוא עבדא סבא דאול צבעיה לרישיה ולדיקניה אתא לקמיה דרבא אמר ליה זיבנן אמר ליה (ט) יהיו עניים בני ביתך אתא לקמיה דרב פפא בר שמואל ובניה יומא חד א"ל אשקין מיא אול חווריה לרישיה ולדיקניה א"ל הווי דאנא קשיש מאבוב קרי אנפשיה יצדיק מצרה נחלן יובא (ט) אחר דתני:

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

סא.

עין מושפט נר מצוה

ד א מ"י פ"ד מלכות
מלוה הלכה א ב:
ה ב מ"י פ"א מהל'
שירות הלכה ב סג
לאוין קפא טו"ע ח'
ק"י שלט פ"י ח'

תורה אור השלם

1 לא תשיך לאחיך נשך
בסך נשך אבל נשך פל
דבר אשר ישך:
דברים כג כ
2 לא תעשוק שכיר עני
ואביון מנאדך או מגרך
אשר בארצך בשעריך:
דברים כד יד

מוסף תוספות

א. אם הלוח קרקע
בתוספת קרקע כגון
שהלוח "בגנים טענות
בי"א. ר"ש. ב. המוציא
שם ר"ע. מוס' ה"א. פ'
ג. עדים. מוס' ה"א. פ'
ד. כתיב הכא ושם לה
עילות דברים, ומתיב
החם לא תשימון עליו
נשך. מוס' ה"א. פ' מה
להלן בבסך, אף כאן
בבסך. נמו"י. ה. כלומר
מוציא ש"ך ששכר את
העדים ש"ך ששכר את
רש"י. א. [דן]לפנין מהתם
דבעי שישכרו בממון אבל
לא בעינן שיהא ממון
לגמרי כאותו הממון. מוס'
ה"א. פ'. ד. והדרת לא ש"ך
על "מפני" אלא על "פני"
דכתיב פני זקניו לא
נהדרו. מוס' ז"א. פ' ד"ה
ועל. א. לא ש"ך תקום
פני זקניו אלא על "מפני"
כמו לא אוכל לקום
מפניו. מוס' ז"א. פ' ד"ה
ופט. ב. דאיכא תרי מילי
וקאי חד דרבי אליעזר וחד
דרבי אלתחא אית לן
למימר. מוס' ז"א. פ' ד"ה
י. ואם נאמר שיש לאו
בגזל קרקע, לאו דמשגיג
גבול, אורי שפיר דלית לן
לאוקמא בגזל קרקע
ועבדים ולשני לאוין, כיון
דלא לקי, דהוי ניתק
לעשה. ש"מ כסס גיטמ
מוס'.

אם אינו ענין לנשך כסף שכבר נאמר לא תשיך. פ"י אפילו אי
לא כתב אלף לא תשיך לאחיך כסף אוכל הוא ידעינן נשך
בכסף ואוכל ואי כתב לא תשיך לאחיך נשך כסף אוכל הוא ידעינן
נמי רבית כסף ואוכל באם אינו ענין ונשך אוכל אמי לג"ש ונשך
כל דבר אמי לאוקמי נשך במלוה

באם אינו ענין ללוה והוא ג"ש מופנה
משני דדים והיינו דקאמר בסמוך
מה ליה לא חלקת בו בין בכסף בין באוכל
כתב בלוה וכו' קאמר נשך באוכל
מנין ת"ל נשך אוכל לאו משך מפיך
אלא מאוכל גרידא דקאי אלא תשיך
וה"ק ת"ל נשך אוכל בלוה וצ"ש
מפיך ליה במלוה וז"ל כיון דכתיב
כל דבר אפילו לרבית עזים ואבנים
א"כ כסף אוכל למה לי [א] וי"ל למדרש
כלל ופטר וכלל לא תשיך כלל כסף
אוכל פטר כל דבר חזר וכלל מה
הפטר מפורש דבר המטלטל וגופו
ממון כו' יאלו קרקעות שאין מטלטלין
ויאל פחות מש"פ שאינו ממון וכן
משמע פרק נערה (פחות דף נו. ושם
ד"ה אמת) דקמתי רבי יהודה אומר
אינו חייב עד שיכור¹ דלתיא
(שומא שומא) ד בעי ר' ירמיה סדרס
בקרקע מהו² א כו פחות מש"פ מהו
ואי ש"ך רבית בקרקע או פחות
מש"פ מאי פטור דלא פטור
וצעי כיון דגמר מרבית מה להלן
פטור אף כן פטור א"ל לא³ והדאמר
בערכין (דף לא. ושם) גבי דמי ערי
חומה רבית גמורה היא והתורה
התירה התם הלוה מעות על הקרקע
אבל קרקע בקרקע אפשר דשרי
מן התורה:

קרי ביה בכסף לא תתן בנשך

ובמרבית. וה"ל ב"ק ד"ע'
(דף כ. ושם ד"ה אמת) ופרק כל שעה
(פסחים דף כא: ושם ד"ה לכתב) ופרק
כל הבשר (מולין דף קד: ושם ד"ה א)'
לגר אשר בשעריך תמננה ואכלה או
מכור⁴ לנכרי ודריש לגר תמננה ומכור
תמננה ומכור לנכרי דאפילו מאן
דפליגי היינו משום דכתיב אי לחלק
וז"ל ב"ק דקדושין (דף לב: ושם)
לא צעו רבנן למדרש כו' יוסי הגלילי
מפני שציה תקום והדרת תקום
והדרת פני זקן וי"ל משום דאין מפני
מיושב אזהרת⁵ ולא תקום לפני זקן⁶
והא דלמך הסם ורבנן אי כתיב
מפני שציה תקום והדרת תקום
והדרת פני זקן דקאמרתי היינו משום

דלא על כרחך אמרת הכי והא דלמך צפוק הוציאו לו (יומא דף נב. ושם ד"ה אמת) ה' מקראות אין להם הכרע שאת ארור מחר
משוקדים וקם ולא אמר דקאי אלעיל ואלרע היינו משום דהכא⁷ כיון דקאי על כרחך נשך אכספך⁸ אמרת ה"ה ארצית וכיון דקאי רבית
אלכול כמו כן נשך קאי אלכול וכן תמננה כן אלל הך משל דלמא לא קיימי אלא אלעיל לצד או אלרע וז"ל התם אמתא פרק שני דזבחים
(דף כד.) ולקח הנהן מן הדם באכזעו ונתן⁹ קבל או זרק בשמאל פסול ור"ש סבר קבל בשמאל כשר ואמר אצני טעם דר"ש דסבר
דקרא דאכזעו דמשמע ימין לא קאי אלא אונתן דלאחריו ולא אולקח דלפניו ולתנא קמא קאי אחריו והשתא מאי שנה מהנך ה' דאין
להם הכרע וי"ל דהתם פשטיה דקרא משמע דקאי אולקח מ"מ סבר תנא קמא דקאי נמי אונתן דכתיב קרא אחריו ולקח מדם
הפר ונתן על קרנות המזבח באכזעו¹⁰ דהתם קאי אכזעו אמתיה וילמד סתום מן המפורש והיינו נמי טעמא דר"ש¹¹:

גזירה שוה לא צריך. וז"ל קרא למה לי וי"ל דאין שום אריכות לשון צפוק אלף שסמך נשך ומרבית זה לזה: **אמרי** הכי נמי.
וז"ל והא אין מזהירין מן הדין וי"ל דגזל לכו הניחא לעשה הוא דלאמרין פרק שילוח הן (מולין קמא). ומטעם דאין מזהירין
מן הדין הוה מאי למימר לעיל דלא ילפי מהדדי אלא דעדיפא קאמר דאפילו מדינא לא אמי: **א"ל** א"ו דגזל אמה ז"י אבובש שבר
שכיר. וז"ל ולוקמיה בגזל גופיה ובגזל עבדים דלא אמי מרבית ואונאה דאין אונאה לעבדים דקאמר לעיל (דף נו:). דהא קרקע אינה
נגזלת אינו מן המקרא¹² אלא משום דאי אפשר לזוה ממקומה אבל עבדי דניידי אע"פ דהוקשו לקרקעות יעבור בלא תגזול¹³:

לעבור ע"זו בשני איוין. וז"ל ולוקמיה בגזל גופיה ולעבור עליו בשני לאוין וי"ל משום דלא לקי אלאו דגזל משום דניתק לעשה
אבל כי מוקמינן אכזעו שרש אלו ענין לקי בשני וז"ל קמא דהתם (דף קא:). אמרינן דגזל הכנעני מותר
ודריש רעך ולא¹⁴ כנעני וזריכי דאי כתב גזל דלא טרם פירוש דשמא נפלו צירושה או מציאה אבל שרש דטרם כנעני נמי
אסור והשתא הא מוקמינן הכא האי לא תעשוק את רעך ולא תגזול כולה קרא צעושק שרש וי"ל דדריש מדסמיך רעך ללא
תגזול ואפקה בלשון גזילה למימר דגזל הכנעני שרי וז"ל והיכי ק"ד למימר דגזל הכנעני אסור דלאיטריך קרא למעמי הלל צירשאל
גופיה לא ידענא גזל אלא מרבית ואונאה ורבית שרי כנעני דכתיב¹⁵ לנכרי תשיך ואונאה נמי דכתיב¹⁶ עימתיך ודרשינן לעיל (דף
נט.) עס שאתך צמורה [וצמורתא] וי"ל דהוה אסרינן גזל הכנעני מואכלת את כל י"העמיס דדרשינן מהתם צמורתא צמרת (ב"ק דף
ק"ג:) שגזל הכנעני אסור דדוקא צומן מהם מסורים צינך שרי קרא:

שחלה

רבית בכסף מנין. שעובר אף בלאו שני של רבית: ס"ל בלוה
נשך כסף. אם אינו ענין לגופו לחייבו על לאו של נשך שהרי כבר
נאמר בראש המקרא לא תשיך וצופו נאמר כל דבר אשר ישך
תנהו ענין לרבית וכך והשתא דשמעינן מלא תשיך צין וצין
אוכל אייתרו מרובהו נשך ושמעינן נשך ונשך

אוכל לחייב את הלוה על לאו של
רבית על שניהו¹⁷: אין לי. שעובר
על שני לאוין צין בכסף וצין באוכל
אלף לזה: רבינא אמר לא נשך
באוכל ולא רבית בכסף זריכי קרא.
למיגמר במלוה מן הלוה דגופו כמיני
דמפרש ואזיל: דקאמרתי. נשך
קאי אכסף ומרבית אוכל: והא
שוה נאמר קאמר קאמר. ומגורה
הא נפקא ליה והיכי פליג אמורא
אתנא ואמר דמגופיה יליף: הכי קאמר
סנא אינו לא נאמר קרא. דנרך
השמע לשניהם אע"פ כן היימי לומדו
גמורה שוה והשתא גמורה שוה לא
נרין להכי: למה לי לאו רבית לאו
בגזל כו'. ילמדו זה מזה שצבולין
חסרון ממון שממסר את חציון
דאפילו בלוה אסר רחמנא. וגזר
עליו שלא ימננו ואיכא למימר חידוש
הוא שחידשה תורה צו ולא שאסר
לחטא את חציון דנרך אחרת דהא
אזהרה לזה לאו משום דממסר הוא:
מה לפנך ולא מדעפיה. אונאה לא
ידעי ציה גזל על כרחיה שקל: סאמר
רבית דמדעפו. ונתן לו: שן אין
דך מקח וממכר. תאמר צאונאה
שהיא דרך מקח וממכר ויש צני אדם
שזריכין לפנך וקונין ציומר משווי:
לא לכסוד בגזל ופיסי מסנך. דכי
פרכת מה לרבית שן חידוש תאמר
בגזל אונאה מוכיח מה לאונאה שן
לא ידע דמחיל תאמר בגזל ידע
ואיכא למימר דמייאש ומחיל רבית
מוכיח וחזר הדין הגזל השוה שנהן
שממסרו ממון אף אי אציא גזל:
לכונש שרש שרי. דלא מנא לדיה
ולא ממסר ליה:

וצענינא

תוכיח מה לאונאה שכן לא ידע ומחיל רבית תוכיח וחזר הדין לא ראי
זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שכן גזולו אף אני
אביא גזל אמרי הכי נמי אלא לאו בגזל למה לי לכובש שכר שכיר כובש
שכר שכיר בהדיא כתיב ביה¹⁸ לא תעשוק שכיר עני ואביון דלעבור עליו בשני
לאוין ולוקמה ברבית ואונאה ולעבור עליו בשני לאוין דבר הלמוד מענייניו
ובענייניא

דלא על כרחך אמרת הכי והא דלמך צפוק הוציאו לו (יומא דף נב. ושם ד"ה אמת) ה' מקראות אין להם הכרע שאת ארור מחר
משוקדים וקם ולא אמר דקאי אלעיל ואלרע היינו משום דהכא¹⁹ כיון דקאי על כרחך נשך אכספך²⁰ אמרת ה"ה ארצית וכיון דקאי רבית
אלכול כמו כן נשך קאי אלכול וכן תמננה כן אלל הך משל דלמא לא קיימי אלא אלעיל לצד או אלרע וז"ל התם אמתא פרק שני דזבחים
(דף כד.) ולקח הנהן מן הדם באכזעו ונתן²¹ קבל או זרק בשמאל פסול ור"ש סבר קבל בשמאל כשר ואמר אצני טעם דר"ש דסבר
דקרא דאכזעו דמשמע ימין לא קאי אלא אונתן דלאחריו ולא אולקח דלפניו ולתנא קמא קאי אחריו והשתא מאי שנה מהנך ה' דאין
להם הכרע וי"ל דהתם פשטיה דקרא משמע דקאי אולקח מ"מ סבר תנא קמא דקאי נמי אונתן דכתיב קרא אחריו ולקח מדם
הפר ונתן על קרנות המזבח באכזעו²² דהתם קאי אכזעו אמתיה וילמד סתום מן המפורש והיינו נמי טעמא דר"ש²³:

גזירה שוה לא צריך. וז"ל קרא למה לי וי"ל דאין שום אריכות לשון צפוק אלף שסמך נשך ומרבית זה לזה: **אמרי** הכי נמי.
וז"ל והא אין מזהירין מן הדין וי"ל דגזל לכו הניחא לעשה הוא דלאמרין פרק שילוח הן (מולין קמא). ומטעם דאין מזהירין
מן הדין הוה מאי למימר לעיל דלא ילפי מהדדי אלא דעדיפא קאמר דאפילו מדינא לא אמי: **א"ל** א"ו דגזל אמה ז"י אבובש שבר
שכיר. וז"ל ולוקמיה בגזל גופיה ובגזל עבדים דלא אמי מרבית ואונאה דאין אונאה לעבדים דקאמר לעיל (דף נו:). דהא קרקע אינה
נגזלת אינו מן המקרא²⁴ אלא משום דאי אפשר לזוה ממקומה אבל עבדי דניידי אע"פ דהוקשו לקרקעות יעבור בלא תגזול²⁵:

לעבור ע"זו בשני איוין. וז"ל ולוקמיה בגזל גופיה ולעבור עליו בשני לאוין וי"ל משום דלא לקי אלאו דגזל משום דניתק לעשה
אבל כי מוקמינן אכזעו שרש אלו ענין לקי בשני וז"ל קמא דהתם (דף קא:). אמרינן דגזל הכנעני מותר
ודריש רעך ולא²⁶ כנעני וזריכי דאי כתב גזל דלא טרם פירוש דשמא נפלו צירושה או מציאה אבל שרש דטרם כנעני נמי
אסור והשתא הא מוקמינן הכא האי לא תעשוק את רעך ולא תגזול כולה קרא צעושק שרש וי"ל דדריש מדסמיך רעך ללא
תגזול ואפקה בלשון גזילה למימר דגזל הכנעני שרי וז"ל והיכי ק"ד למימר דגזל הכנעני אסור דלאיטריך קרא למעמי הלל צירשאל
גופיה לא ידענא גזל אלא מרבית ואונאה ורבית שרי כנעני דכתיב²⁷ לנכרי תשיך ואונאה נמי דכתיב²⁸ עימתיך ודרשינן לעיל (דף
נט.) עס שאתך צמורה [וצמורתא] וי"ל דהוה אסרינן גזל הכנעני מואכלת את כל י"העמיס דדרשינן מהתם צמורתא צמרת (ב"ק דף
ק"ג:) שגזל הכנעני אסור דדוקא צומן מהם מסורים צינך שרי קרא:

[6] [מסדהין [ג.ג.],
[7] [דגמרתן שם ובר"ה
לד.], א [נ"כ שדין לך
פ.], ד שמה שמה
פ"ל. [8] [דבריה יד
כא.], 1 [צ"ל אמרין.
מה"ה ש"ך], 2 [ויקרא
דכ"ה], 3 [שמות כ"ב],
4 [וע"פ מוס' ז"א. פ' ד'
צ"ל שאת.], 5 [צ"ל דהא
דקרקע דל"ת. מה"ה
ועיין ר"ש וי"ן כפסר כ"י,
6 [וע"פ מוס' ז"א. פ' ד'
ויקרא.], 7 [פסחה התם]
בשון וז"ל ולא כתיב שום
מיון ועיין ר"ש וכן דקדק
המחבר"ל מוס' פסחים
לז: וז"ל מוס' ז"א. פ' ד'
מזו בתוס' מוס' לז. ד"ה
ועינת צמורה. ד"ה דהא
ושם ז: ד"ה מה ערש שם
מז. ד"ה וז"ל ערש שם עני.
ד"ה אמרו ויש קטן: פס' ה'
אמנו וצ"ב מנ: ד"ה
שופר ופס פה. ד"ה ממאי
וצממות ט: ד"ה אין ויש
פ: ד"ה מה ויש לו: ד"ה
מה ויש ט. ד"ה צמורות
לז: ד"ה דיו וצממות
י. ד"ה מה ויש ט. ויש
ד"ה [מלחך]. 8 [ברפריד
גוס: מאחזיק וראי גירוסה
בגמרא ולקמן ונפק חד
למישרי ועשוקה ולמישרי
גולוויצריכ.], 9 [דברים כ'
כא.], 10 [ויקרא כ"ד יד,
11 [דברים ז טז].]

הגהות הב"ח
(א) נ"ב ואלף לא תתן
במרבית דקאמרת:

גליון הש"ס
תוס' ד"ה גזירה וכו'
ואת קרא למה לי ענין
דמריס דג ע"ה צ"ח ד"ה
למזר דג ונ"ש מ"מ
פ"ד מהל' מלוה ולוה היא
ד"ה גיטמין ב"ק י"ג:

הגהות הגר"א
[א] תוס' ד"ה א. וי"ל
למדרש כו. י"ב ושכ"א
מולין:

מוסף רש"י
לא תשיך לאחיך. אזהרה
ללוה שלא יתן רבית למלוה
ואח"כ אזהרה למלוה את
כספך לא תתן לו נשך.
(דברים כג ב)

רבינו חננאל

אם אינו ענין לנשך כסף
שהרי כבר נאמר את כספך
לא תתן לו בנשך, תנהו
ענין לרבית כסף. אם רבא
לא [לכתוב דהו"א] [לאו]
ברבית [ולאו בגזל] ולאו
בהונאה. כולן מן ...
אחד הוא, אטר הקב"ה
ליטול ממון [חוב] וירי
באונאה דרך שהוא, בין
הגזל בין באונאה [הוא]
ברבית הכל אחד הוא
וכו'. כי רבית חתך ויש
הוא על אוןרש שאמר
ליתן
[והאונאה] משום דלא
ידע דמחיל, לפיכך לא
ילפי מהודי. לאו דגזל
אוקמיה בעושק שבר
שכיר ולעבור עליו בשני
לאוין, דדבר גלמוד מענינו
ולענין אחר כתיב.